

SZURMAY SÁNDOR

VADÁSZZEMLEKÉK,
HORGÁSZÉLMÉNYEK

Fényképfelvételekkel

lazi
KÖNYVKIADÓ
Szeged

Bevezetés

Gyermekkorom óta horgászom, elfoglaltságomhoz képest néha többet, néha kevesebbet, néha több éves szünettel, de mindig nagy kedvvel és még több szeretettel az Isten néma teremtményei, a halak iránt. De nemcsak a hal maga érdekel, hanem mindaz, ami a hal életfeltételeihez tartozik, ami vele kapcsolatos, ami jólétét előmozdítja, ami kárára van. Érdekel életmódja, érdekelnek szokásai, szaporodása és jelentősége a nemzetgazdaság keretében. A horgászó ember évek hosszú során akaratlanul is sokat lát, tapasztal mindezekből. Hamarosan rájön, hogy minél többet tud e dolgokról, annál sikeresebb a horgászata, annál több gyönyörűséget is nyújt neki, iparkodik tehát bővíteni tudását, és szívesen lapozgat a szakbavágó munkákban is. Új, a horgászatra különösen fontos és eddig ismeretlen dolgok elolvasásánál szinte csodálkozik, hogyan tudott eddig ezek tudása nélkül mint horgász meglenni, és csak utólag jön rá, miért volt nemritkán fekete napja, vagyis miért volt meddő egyik-másik horgászkirándulása.

Bár a halászat és ennek keretében a horgászat is, mint ősfoglalkozás, beláthatatlan idő óta ismeretes, a halakkal és fogásukkal kapcsolatos tudás még ma sem tökéletes, és az öreg halász és horgász is nap nap mellett újabb tapasztalatokat szerez, hall és olvas.

Hazánkban, sajnos, még a sportszerű horgászat is utolsó helyen szerepel a sportok sorában, teljesen ellentétben a külföld és különösen Anglia és Amerika ebbeli felfogásával, ahol már régen megállapították nagy jelentőségét közegészségi, szórakoztató, gondúzó és gazdasági tekintetben, ahol tehát mindenki nagyra tartja, és az emberek nagy tömege gyakorlatilag úzi is. Ez készítetett arra, hogy már néhány év óta tollal is küzdjek a nálunk elterjedt teljesen téves felfogás ellen, és hogy a meggyőzés erejével is kellő tekintélyt szerezzek ennek a tetszet és lelket erősítő sportnak, és hazánkfiainak nagy sokaságát is megnyerjem hívéül. Ezzel meggyőződéseim szerint hazafias célt szolgálók,

és ezt – ha beteljesedik óhajom és törekvésem – későbbi nemzedékek el is fogják ismerni.

Számos jó barátom unszolására néhány év óta írt, de csak szűkebb körben ismert idevágó munkáimat összegyűjtöttem, az anyagot rendeztem, és kiegészítve, a szükséghez képest kibővítve, az általános érdeklődésre nem számító műszaki részletek kihagyásával az említett cél szolgálatára közrebocsátom.

Az olvasó tehát ne számítson arra, hogy munkám a horgászatról szóló kézikönyvet pótol, mert az ilyen kézikönyvben található tudnivalókat a horgászókészségről, a halakról, csalikról stb. stb. részleteiben egyáltalában nem találja meg benne, legfeljebb csak oly általános dolgokat, amelyeket a megértés okából a nem horgászók érdekében fel kellett venni e munkába is. De felvettem és külön fejezetben tárgyaltam néhány fő halunkról szerzett tapasztalataimból és élményeimből, mintegy ízelítőül, egyet-mást, ami a laikust, tehát a nem horgászt is érdekelheti. E főhalaink közé felvettem a pisztrángot és a galócát is, mert nem tudok megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a magyar horgász a jövőben ne fogja ezeket a halakat ismét magyar vizekben.

Mivel a vadászatot hazánkban ma már mindenki ismeri, és gyakorlatilag is igen sokan foglalkoznak vele, ugyancsak a könnyebb megértés érdekében a horgászatot mindenütt, ahol csak lehetséges, a vadászattal hasonlítom össze. Nehogy azonban az összehasonlítás olvasásakor bárki részéről az a vád érhessen, hogy alaptalan és légből kapott ez az összehasonlítás, éppen csak mutatóul közel 50 éves vadászmultamból néhány vadászélményemnek is helyet adtam; ezekkel igazolom, hogy igenis végigélveztem igen sok gyönyörűséget a vadászat terén is, tehát saját tapasztalataimból és élményeimből szűrődtek le idevágó nézeteim és megállapításaim, amelyek egyébként mások véleményével is megegyeznek.

Elsősorban a vadászoknak is szól könyvem, ezeknek a szabad természetben sokat forgolódo embereknek, akiktől leginkább várható a teljes megértés. Ezek útján remélhetem a horgászat iránti érdeklődés leghathatósabb terjesztését szélesebb körökben is.

A csuka

Egyik legérdekesebb halunk a csuka. A vizek rókája, vagy ha úgy tetszik, útonállója. Nyúlánk, szép hal, lapos fejjel és a kacsza csőréhez hasonló nagy lapos szájjal, amely teli van éles fogakkal. Külsejére jellegzetes, hogy a háta egészen sima, mert hátsörénye közvetlenül a fark-sörény mellett és az alsó sörény fölött van. Igen szép a csuka köntöse, színezése. A háta rendesen sötétzöld, kékeszöld vagy sötétszürke, oldalai sötétszürke, sárgás vagy olívizöld gyönyörű márványozásban pompáznak, míg hasa tiszta fehér, néha sárga, sőt narancssárga is. Sörényei (uszonyai) halványsárgák, vörössesárgák, fekete foltokkal. Színezésének megszámlálhatatlan változata van, mert alkalmazkodik a vízhez, annak minőségéhez és ahhoz a környezetnek, amelyben él. A legszebb színezésű csukát fogtam 1923-ban ősszel a csepeli Duna-ág felső zsilipének közelében, egy négyszögletes, teljesen zárt medencében, amely emlékezetem szerint talán 30-40 méter hosszú és ugyanilyen széles volt, és körülbelül 4 méter mély vízzel bírt mindenütt. Ez a medence a szabályozás előtt talán hajók kijavítására szolgált. Oldalai faoszlopokkal voltak kiépítve, és ezek részint deszkákkal, részint pedig erős vaslemezekkel borítva. Mivel a medence belsejében is volt a víz színe alatt szabad szemmel nem látható számtalan karó, a vizet nem lehetett meghálózni, de az volt a híre, hogy igen szép csukák vannak benne. Ott fogtam a legszebb színezetű csukát. Háta feketésen sötét volt, ugyanily márványozás az oldalakon, de ezek alapszíne fényesen aranyos volt, ugyancsak aranyos színezetű volt a hasa, csak valamivel világosabb. Sörényei azonban haragosan piros színűek voltak, fekete nagy foltokkal. Ennek a festeni való hálnak súlya 2,5 kilo volt. Sajnos, csak még egyszer tudtam oda kimenni, de erős vihar lévén, aznap nem tudtam fogni semmit. Azóta talán már be is temették azt a medencét.

A csuka telhetetlen rabló, és eltérőleg többi rablótársaitól, zsenge korától kezdve egyedül és önállóan él és keresi meg mindennapi kenyerét. Nálunk a jég olvadása után azonnal, tehát néha már február végén ívik. Egy-egy ikrás 100 000 db ikrát rak le, ami elsőrendű csemegeje a vadkacsának és egyéb víziszárnyasnak, úgyhogy az ikráknak csak kis töredéke kel ki. A korai ívás folytán a kikelt apró csukák nyár elején, amikor a békés természetű halak csepp ivadéka csapatokban a vízben úszkálni kezd, már kisujjnyi hosszúak, és mindegyik a maga szakállára egyedül rabol köztük, amint nemegyszer saját szememmel megfigyelhettem. Őszre néha egykilósra is megnő, ha kedvező viszonyok közt él. Amelyik el tudja kerülni a hálót és a horgot, a 20–25 kilos súlyt is eléri a későbbi években.

A csuka minden vízben megél, amelyben fő eledele, a sokféle keszeg-faj meg tud élni, kivéve az igen erősen szikes vizeket. Inkább kedveli az álló-, mint a folyóvizet, és az utóbbiban is a csendes vagy lassan folydogáló helyeket keresi fel. Megtaláljuk tehát kisebb-nagyobb tavakban, holt folyóágakban, ingoványos csádés területeken, amelyek nyáron nem száradnak ki, vízlevezető csatornáknak, továbbá a folyóvizek csendes forgóiban, valamely mellékfolyó beömlésének csendesebb helyén, a gátak alatt stb. Kedvenc tartózkodási helye a vízinövényekkel ellepert vízréz, ahol csendesen bujkál és keresi prédáját. De ha a szabad vízbe kénytelen kijönni, akkor úgy fekszik ott, mint egy darab úszkáló fa, egyik sörénye és kopoltyúja sem mozog, és a jó Isten tudja, hogy a fizika mely törvénye szerint halad mégis lassan arrafelé, amerre akar. Oly ügyes úszó, hogy prédájára, ha megközelítette, úgyhogy meglátja (1-1,5 méternyire), mint a villám csap rá, és elkapja, rendesen ott, ahol éppen eléri, tehát vagy a farkánál, vagy a fejénél, vagy a derekánál. Sikerült fogás esetén ott a helyszínen, ahol prédáját elérte, hirtelen megáll, és ha annak feje van elől a szájában, le is nyeli hamarosan, és csak azután vonul el csendesen. Ellenkező esetben ugyancsak a fogás helyén addig babrál a derékon vagy farkánál megfogott hallal, amíg azt meg tudta forgatni szájában, úgy, hogy fejfelé előre (tehát „szőrmentében”) nyelhesse le, és csak azután vonul el. Néha a fürge apró hal az utolsó pillanatban észreveszi a veszedelmet, és menekülve ugrik ki a vízből is, a rabló pedig az ismert „csukaugrással” utána.

Tartalom

Bevezetés	5
-----------------	---

VADÁSZAT

Szalonkahistóriák	9
Rókahistóriák	20
Ózbakhistóriák	31
Szarvasbika-históriák	38
Cserkészlet nagy hóban és hidegben	50
A szarka	62
Vadászat az orosz fronton	68
Tréfas vadászemlékek a háborúból	81
A vadász és puskája	85

HORGÁSZAT

A ponty	93
A süllő	102
A csuka	116
Az ezüstös balin és a ragadozó őn	126
A harcsa	134
A kecsge és a tokfélék	149
Fehér halak	154
A pisztráng	159
A galóca	183
Visszapillantás horgászmúltamra	190
Horgászás a Nagy-tóban	206
Horgászás a Duna egyik kőhányásán	217
Néhány tanulságos horgászkiwandulás	224
Vadászat – horgászat	237